

Domoljub

V Ljubljani 12. avgusta 1942-XX

55 - Štev. 33

Med njivami

V ogledalu

Laglje je govoriti kakor storiti

Morebiti imaš navado, da rad govoriš ter rabiš pobožne in krepostne izreke. Taka navada je sicer lepa, je pa vendarle hudo nevarna za presojo samega sebe. Ljudje, ki so jim taki lepi izreki vedno na misli in jeziku, mislijo, da s tem nekako podpirajo krepost in pobožnost. In tudi jo, če so take misli tudi v srcu.

Vedeti pa moraš, da so pregovori sami zgolj prazne besede, če je srce prazno tega, kar usta izgovarjajo, in da so prazne in gibčne besede zgolj kaj lahka odpravnina za versko vnuemo in pošteno življenje.

Marsikdo ima navado, da s pobožnimi pregovori rad tolaži trpeče, bolne, omahljive in celo umirajoče! Prav je tako in lepo! Vendar naj bi vsakdo pomislil, ali je njegovo srce tudi polno tega, kar izgovarja. Če ni, si bo sam lahko priča, kako malo bi mu v enakem položaju taka tolažba šla k srcu, če ne bo prišla res iz srca.

Priučene in gladke pobožne besede namreč nikoli še niso segle v dušo in so le prevečkrat le prazen zvok. Ne z ustim, marveč v duhu in resnici — le tako bomo izpričali vero in krepost.

Hvala Bogu, da nisem tak...

Janez gleda, kako dobro in razkošno sosedovi žive. Takih Janezov je dandanes povsod dovolj. Pa pravi Janez:

»Kakšna potrata, najsibo v obleki, jedi ali stanovanju! Ne mine dan, da ne bi imeli te ali one zabave. In vsak teden obhajajo kak svoj praznik. Pa kako! In v teh časih! Kako pregrešno življenje! Ko bi sosedovi vsaj malec pomislili na bogatino in njegov žalostni konec, kakor piše evangelij!«

Janez je brez dvoma pravičen in sočuten človek, ki ga boli sosedovo lahkomišno življenje ter ga je skrb za njegovo zadnjo usodo. Dollej ima Janez prav ter ga je treba le pohvaliti.

Kaj pa, če se motimo ali, če Janez misli še kaj več? Morebiti tako-le modruje sam pri sebi: »To nesrečno sosedovo razkošje! Kako drugače in preprosto živimo pri nas doma!« — In morda s tako mislijo v srcu Janez ni prav nič več daleč od evanجيلskega farizeja, ki je Boga hvalil: »Hvala Bogu, da nisem tak, kakor so drugi ljudje, zlasti pa kakor je ta-le tam zndaj!« Kaj lahko je namreč mogoče, da Janez s svojim zdihovaljem zaradi sosedu zgolj samega sebe povzdiguje.

Morebiti pa je celo tako-le: Ko Janez gleda sosedovo bogastvo in blagostanje, se mu v srcu vrvata nevolja in zavist. Kar mogoče! Ampak Janez kaj takega ne bo priznal, ne bo priznal svoje zavisti, saj ga tolaži misel na konec vsakega silaja.

Janez sicer na tihem trpi, ko vidi, da ima sosed vsega preveč, on pa komaj za sproti ali pa še ne. Toda misel na kazen, ki je zadela svetopisemskega bogatina, Janeza tolaži in se mu ob tej misli že vnaprej dobro zdi, ko bo nazadnje trpel vendarle bogatin...

Svetovno znani zgodovinski roman »Knez Marko« vam je na razpolago po vseh knjigarnah in trafikah.
Vsaka knjiga stane samo 5 lir.

RAZGLED PO SVETU

Vojna poročila

V Afriki je ves teden bilo zgolj manjše ogledniško delovanje, vmes pa topniški boji. Zlasti živahno je bilo italijansko letalstvo, ki je pretekli teden na tem bojišču sestrelilo 43 angleških letal.

Na Ruskem zavezniške čete napredujejo proti Kavkazu, kjer so že pred več dnevi dosegle in prekorale reko Kuban ter nato zavzele mesta Vorosilovsk, Kropotkin, Tihorjevk in zdaj napredujejo proti važnemu mestu Krasnodarju. — V Črnem morju je italijanski hitri čoln potopil 6500 tonsko rusko križarko »Rdeči Krim«. Rusko vojno ladjeve je v Črnem morju v veliki nevarnosti, ker Rusom zdaj je primanjkuje ladjedelnic, da bi svoje poškodovane ladje popravljali. Večina ruskih vojnih ladij je v Azovskem morju, odkoder pa se bodo zdaj je težko rešile skozi Kerško morško ožino, kjer so zavezniški gospodarji že na obeh straneh.

Japonci so zdaj začeli novo ofenzivo zoper Kitajce ter porivajo pred seboj štiri kitajske divizije. — Japonci so izletali Indijcem oklic, kjer naglašajo, da bodo prišli Indiji na pomoč, da postane samostojna. — Japonske sile sporočajo, da so njihove podmornice v zadnjem času potopile vsega skupaj 374 ameriških ladij.

Sv. Oče ne bo zapustil Vatikana

Kakor poročajo iz Rima, bo svetli oče iz zdravstvenih razlogov letošnje poletje zelo omejil sprejeme. Njegovi svetovalci so papeža že ponovno skušali prepričati, da bi bilo zanj najbolje, če bi se letošnje poletje je naselil v neki kraj, v svoji poletni rezidenzi v Castel Gandolfo. Papež Pij XII. pa se trdno drži svojega sklepa, da ves čas, dokler bo trajala vojna, Rima ne bo zapustil.

Luna bo popolnoma mrknila

V avgustu bomo imeli delni sončni in popolni lunin mrk. Dne 12. avgusta bo delni sončni mrk, ki ga bodo videli samo v delu Južnega ledenega morja. Pač pa bomo imeli v avgustu popolni lunin mrk, in sicer 26. avgusta v jutranjih urah. Mrk se prične ob 4 zjutraj, ob 5 bo zakrita vasa luna, ob 6.30 bo pa konec mrka. Popolni lunin mrk bodo videli samo v onih krajih, kjer bo luna ob tem času še nad obzorjem.

Japoncev ni skrb za prehrano

Japonski minister za poljedelstvo je izjavil, da je lahko japonski narod popolnoma miren v pogledu svoje oskrbe, zakaj dobave riža bodo več kot zadostne iz francoske Indokinije. Taja in ostali deželi na jugu. Sladkor bo prihajal s Filipinov in Jave, in sicer ga bo nad milijon ton. Ribja industrija ne bo prikrajšana, ker pomankanje domačega olja bo mogoče nadomestiti z oljem ravnokar navedenih dežel.

Sladkorne tovarne na Javi spet delajo

Na otoku Javi je 84 tvornic sladkorja, ki izdelujejo sladkor večinoma za izvoz. Spomladi pred japonsko zasedbo Jave so vse tvornice prenehale obratovati. Zdaj poročajo, da so Japonci v 13 tovarnah na Javi spet začeli z delom in odredili, da morajo do konca avgusta zopet obratovati vse tvornice, ker so izgledi za pridelek sladkornega trsa, kakor tudi sladkorne pese, odlični.

Židje na Francoskem

Na temelju veljavnega zakona so doslej v zasadenem delu Francije uvedli prisilno upravo pri 81.609 židovskih podjetjih, od tega števila odpade na Pariz 24.914 židovskih podjetij. Od židovskih podjetij, ki so prišla pod prisilno upravo, je bilo doslej prodanih 4063 podjetij. Kupci so bili poleg zasebnikov: država, občine, zavarovalnice, železniške družbe itd. Izkupilek od prodanih podjetij so naložili na vezani račun in morejo bivši lastniki podjetij s tem izkupičkom le v omejenem obsegu razpolagati. — V nezasedenem delu Francije so uvedli doslej prisilno upravo pri 1500 židovskih podjetjih.

Na sadje ne pijte vode!

Nič ne škodi, če ponovno opozorimo, naj ljudje ne jedo nezrelega sadja in ne pijejo vode na sadje. Lahkomičnost v tem pogledu so že mnogi plačali z življenjem. Neka deklica iz Halle na Westfalskem je jedla nezrele maline, potem se je pa napila vode. Ponoči je v silnih mukah umrla.

Obtok bankovcev Egiptске banke se je povečal od 22.2 ob izbruhu vojne na 53.8 milijona egiptskih funtov ob koncu maja letošnjega leta.

Huda eksplozija je nastala v smodnišnici Puebla de Valona blizu španske Valencije; 4 vojaški mrtvi, velika škoda na zasebnih poslopih.

Sovjeti so imeli doslej po nemških cenitvah 5 milijonov mrtvih in ranjenih in so izgubili 50 milijonov prebivalcev.

Seja predstavnikov državnega prehranjevalnega urada je bila te dni v Berlinu; ugotovili so, da so lani nemški kmetje dali državi okoli 800.000 ton več, kakor je oblast pričakovala.

Zaradi boljše razdelitve nakaznice za kruh bo v kratkem novo štetje prebivalstva v turškem Carigradu.

Poletne tečaje za tuje dijake so začeli v madžarskem Debrečinu; udeležuje se jih 261 študentov, med njimi 152 Italijanov, 3 Nemci, 15 Bolgarov; nato pa še Španci, Japonci, Slovaki, Portugalski, Švicarji in Arabci.

Po zgledu Italije so tudi nemški vojaški obdelali sleherni pod razpoložljivega prostora okoli vojašnic, letališč in vežbališč.

52 milijard primanjkljaja izkazuje ameriški državni proračuni od leta 1930.

100.000 zabojev zbranih v Rimu v znak priznanja vztrajnim afriškim vojakom, je poslala na pristojno mesto mestna fašistična federacija v Rimu.

Velik požar je izbruhnil v argentinskem Rio de Janeiru; uničil je 19 trgovin z živili, na trgu pa velike tržnice.

Notranje posojilo za pomnožitev kmetijske pridelave v znesku polredne milijarde lejev je razpisala Romunija.

Milijon kubnih metrov zemlje so dozdaj izkopali Nemci pri utrjevanju norveške obale.

Bivša velika vojvodinja Luksemburška, 81-letna Marija Anda, je umrla te dni v ameriškem New Yorku.

Silovit potres je bil pred tednom na Novi Zelandiji; velika škoda zlasti v mestu Wellingtonu.

Dve vrsti usnjenih čevljev bodo odslej izdelovali v Španiji: ene za vsakdanjo rabo od 10 do 43 pezet, in druge iz boljšega blaga od 39 do 100 pezet.

Najbolj vroč kraj na svetu je sedaj Azizi v afriški Libiji; v senci so namerili skoraj 59 stopinj Celzija vročine.

49 rudarjev je izgubilo življenje pri strašni eksploziji v madžarskem premogovniku Topod.

Finska potreba po krmnem žitu je za bodoče leto zagotovljena, je izjavil prejšnji finski minister Passhivi.

Pritisk davčnega vijaka v Angliji dokazuje tudi to, da je dohodnina prinesla v l. 1939 okrog 310, zdaj pa je vrgla 833 milijonov funtov.

Vzhodno bojišče je obiskal te dni romunski kralj Mihael.

Tudi Švedska bo segla po orožju, če ne bodo prenehali sovjetski napadi na švedske ladje, piše list »Sverige Flotta«.

352 km je prejel pred kratkim z jadralnim letalom najboljši madžarski jadralca Ladislav Tasnady.

Edina država, ki nima nobene ženske, je sedaj redovniška republika na gori Athos tam ob Egejskem morju.

ZGODBICE

Tudi narobe priporočilo lahko zaleže

Med najboljši slovečimi kemiki 19. stoletja je znano ime nemškega kemika Bunsena, po katerem je dobil svoje ime tudi galvanski element ter še marsikaka druga kemična iznajdba, ki je bil na tem polju ta mož iznajden.

Ko je ta učenjak leta 1838, predaval na nemškem marburškem vseučilišču, je bil šele 27 let star. Pa že takrat je tako slovel po svoji učenosti, da je tistega leta od danske vlade obilil častno povabilo, naj bi po nalogu danske vlade skupaj z dvema drugima danskima učenjakoma šel na Islandijo, kjer naj bi preiskal ognjeniško naravo Hele, ki je malo poprej začela bruhati.

Bunsen je to častno povabilo svedel rad sprejel, vendar je bilo to premalo. Če je hotel oditi na Islandsko, bi moral imeti dopust. Tega pa je takrat — Nemčija je bila takrat razdeljena na male države — dajal je deželni vladajoči knez. Takrat je vladal na Hessenskem, kamor je spadalo mesto Marburg, vodilni knez Viljem II., ki je imel to hvalevredno lastnost, da se mu ni nikdar nikamor mudilo. Zato tudi aktov ni reševal s preveliko naglico. Ker je Bunsen vedel, kako deželni knez počasi rešuje prošnje, je vložil prošnjo za svoj dopust kar 9 mesecev poprej, preden je bilo treba oditi na pot.

Vendar je učenjak zaman čakal, da bi bila prošnja sploh rešena. Zato je vložil drugo prošnjo, ki pa je ostala tudi brez vsakega odmeva. Zdaj se je že bližal čas, ko bi bilo treba iti. V tej zadregi se je Bunsen obrnil na svojega sorodnika v mestu Kassel. Ta je bil knežev tesleni zdravnik. Sorodnik je sicer oblihljal, da bo storil, kar bo mogoče. Toda mož je predhodno poznal muhe svojega deželnega kneza, zlasti mu je bilo dobro znano, kako knez vsaki prošnji rad ugovarja ter naredi nazadnje prav narobe, kakor je kdo prosil.

Vendar je sklenil prositi za svojega sorodnika Bunsena. Nekega dne, ko je bil na obisku pri knezu, je med pogovorom omenil, da ima mladega sorodnika profesorja na univerzi, ki je sicer sila učen mož, ki pa ga je žal nekaj pičilo. Vtepel si je namreč v glavo, da po vsej sili hoče potovati na Islandijo, kjer bi rad preiskoval neko goro, ki oženi bruha. Celo tako daleč je ta dobri učenjak že šel, da si je preduril prositi za dopust. Njegova družina in sploh vsa rodovina in sorodniki pa so v velikih skrbih, ker bi se mladi profesor na taki nevarni poti utegnil ponesrečiti. Zato v imenu vseh močno zaskrbljenih sorodnikov najudaneje prosil, da bi Njegova Knežja Visokost blagovolila profesorjevo prošnjo milostno odkloniti ter mladega prosilca poučiti, da je njegova dolžnost na univerzi predavati, ne pa plezati po gorah, ki oženi bliučejo.

Knez je to odklonilno priporočilo pazljivo poslušal. Ko je zdravnik končal, je knez kratko dejal: »Hm — bomo videli.«

In res! Drugo jutro je mladi Bunsen že imel v rokah zaproseni dopust, nakar je takoj spravil svoje kofčke in odpotoval.

Nedavno je minilo 50 let, odkar deluje Mednarodna drsalna zveza; ustanovljena je bila leta 1892 v Scheveningenu.

Pouk v japonsčini so uvedle japonske oblasti na prej ameriških Filipinih.

15 novih električnih central manjšega obsega bo pričelo na japonskem otočju delovati v septembru.

769 Črncev so sprejeli v oficirske šole v Severni Ameriki.

Nad 100.000 paketov vojakom na fronti so zbrali v Rimu; torej je že vsakih 14 rimskih prebivalcev prispeval en paket.

42 let se že ni slekel neki 71 letni mož v okraju Saint Malo v Franciji.

31 poslopij in mošej je uničil požar v Kizdatu pri Karakušu v Turčiji.

Mnogo kokošjih kmetij je razdejala huda toča v Bigi v turški Anatoliji.

10 milijonov frankov je naklonila francoska vlada za francoske prostovoljce, ki se bore na vzhodu proti Sovjetom.

Kaj je NOVEGA

Novi grobovi

V Novem mestu je umrl 30 letni Viktor Hajtnik iz Slovenjgradca. — V mariborski bolnišnici je umrl 36 letni ključavničar državnih železnic Maks Dabringer iz Maribora. — V višoki starosti 85 let je izdihnila v Mariboru posestnica Cecilija Pevec. — V Celju je preminul v starosti 50 let trgovec in posestnik Filip Snabl. — V Belgradu je umrl Celjan Rafael Salnič, dipl. trgovec. Po končani gimnaziji v Celju in po trgovskih študijah na Dunaju je deloval pri raznih trvdkah, nazadnje je bil korespondent pri Agrarni banki v Belgradu. — V Trbovljah je odšel v večnost gozdarski inženir Adolf Vidra, star 62 let. — V Št. Vidu nad Ljubljano je odšla v boljšo večnost najstarejša občanka 91 letna Katarina Zigonova. — V Prepotru je umrl 81 letni Ivan Lupinc, županovalec v svoji občini deset let; od 1909—1919. — V maribor. bolnišnici je odšel v večnost trgovec Ivan Lešnik. — V nemški Tropavi je umrl 92 letni dvorni svetnik dr. Schlosser, dolgoletni ravnatelj vseučiliške knjižnice v Gradcu. — V Kranju je na veke zatisnila oči Amalija Kobalova roj. Bogatajeva. — V Ljubljani so odšli v večnost: hčerka ugledne Lovšinove družine iz Sodražice Nikica, nadzornik brzojave v pokopju Karel Hebenstreit, delavec pivovarne Union Leopold Štrukelj, posestnik v Tomačevem 70 letni Franc Anzin, strojnik južne železnice v p. Pavel Masič in akademik Jože Zajc. — Naj počivajo v miru! Preostale tolaži Boje.

d Za častnega konzistorialnega svetnika ljubljanske škofije je bil imenovan g. dr. Jan-ko Arnež, župnik na Breznici. Iskreno čestitamo!

d Brezplačna zdravniška služba avtokolone. Zdravstvena avtokolona uraduje brezplačno v mesecu avgustu v Lichtenhurmovem zavodu v Ljubljani. Ima zobozdravniški, očni, rentgenski oddelek in oddelek za notranje bolezni, pa tudi oddelek za otroške bolezni ter za bolezni ušes, nosa in grla. Zdravljenja potrebni se lahko prijavijo na omenjenem zavodu vse dni v mesecu avgustu — razen ob nedeljah in praznikih — od 8—12 in od 15.30—17.30.

d Obrok živil za avgust so v Ljubljanski pokrajini sledeči: Dnevni obrok v gramih: kruha 150 ali krušne moke 150 ali koruzne moke 225. Mesečni obrok v gramih: testenin 1000, riža 1000, maslobo (samo surovo maslo) 400, sladkorja 500, mila 100. Krušne moke bo mogoče nakupiti na 25 odrezkov in osebno, na 6 odrezkov je treba kupiti samo koruzno moko.

d Sprejemi na ljubljanskem županstvu. Zaradi spremenjenih uradnih ur odslej župan, general Leon Rupnik, sprejema stranke ob tokih, sredah, četrkih in petkih od 10.30 do 11.30, a podžupan dr. comm. Tranchida Salvator vsak delavnik od 10.30 do 11.30.

d Mletje žita za domačo uporabo. Količina žita, ki ga lahko proizvajalec obdrži za družinsko uporabo, znaša 200 kg za delavce in 150 kg za ostale. Da se to žito lahko zmehje v odobrenih količinah dvanajstinske na mesec, t. j. 16,3 kg za možke delavce in 12,3 kg za ostale družinske člane, je treba dobiti pri občini izkaznico za mletje, na kateri je zapisana celotna količina žita in tudi količina, ki jo družinski poglavar lahko da mesečno mleti. Vsi, ki so pridržali za domačo uporabo navedene količine žita in so vendarle prejeli živilske nakaznice za kruh in testenine, bodo morali nakaznico vrniti.

d. Kopanje v okuženi vodi je nevarno zdravju. Ker v Ljubljani se ni do kraja izvedena kanalizacija, se na mnogih krajih kanali, kanalski in grezniški pretoki ter odtoki odpadnih voda v reke. Zato voda Ljubljanice od Pruskega mostu navzdol in Gradašnice ni le onesnažena, temveč so lahko v njej ob vsakem času tudi kali črevesnih nalezljivih bolezni in kali, ki lahko povzročajo razne kužne in dru-

„Koline“ - poletí

Ako smo prisiljeni zaklati prašiča iz tega ali onega vzroka v toplem poletnem času, moramo se prav posebno paziti, da meso pravilno nasolimo, posušimo, prekdamo in shranimo. Mesu moremo hraniti poleti le v zračni in suhi kleti, kjer so okna čez dan zaprta, ponoči pa odprta. Na okna pritrđimo gosto mrežo, ki skozi njo ne morejo muhe noter.

Preden prašiča raztelesimo, ga pustimo od-
tega viseti v hladnem prostoru (nikoli ne na
soncu), da se meso popolnoma ohladi. Najbolje
storimo, da odnesemo razpolovljenega takoj v
klet, kjer obesimo polovici na primerno mesto.
Na noben način pa ne smemo prašiča razrezati
na kose preden ni meso popolnoma ohlajeno.
Ako bi razrezali še toplo meso in položili kosti
drug na drugega, bi zadahnilo in se nam kaj
kmalu pokvarilo. Tudi močno okvavljenih de-
lov mesa ne kaže shranjevati za dalj časa. Ker
se pokvari poleti meso najprej okrog kosti, je
najbolje kosti izločiti ter nasoliti in prekadi-
tati samo meso. Na ta način si prihranimo prostor
ter porabimo manj kvaše ali slanice. Sveže
kosti nam tudi dajo dobro juho, medtem ko
jih v prekanjenem mesu ne cenimo posebno.
Ker ne moremo ali nočemo vseh kosti naenkrat
porabiti, jih lahko za nekaj časa denemo v
slanico, vendar ne skupaj z mesom, ampak v
poseben čeber. Meso razrežemo rajši na manjše
kose, da jih prej razsolimo. 1 kg teži kosti ostan-
ejo v slanici en teden, 2 kg težki pa dva tedna.
Važno je, da pokriva slanica meso čez in čez.
Po potrebi jo moramo tedaj doliti. Ni pa po-
trebno slanice znova pripravljati, marveč le
dolijemo potrebno količino prekuhane in ohla-
jene slane vode. Slanico obnovimo le tedaj, če
je že popolnoma motna in mlečnata, kar se
poleti kaj rado dogaja. Za soljenje uporabimo
lesen čeber ali škal, ki ga najprej temeljito
očistimo, nato pa denemo vanj 10–20 zdrob-
ljenih brinjevih jagod ter nalijemo do polovice
vrele vode, nakar pokrijemo posodo z vrečo
in pustimo, da se voda v njej ohladi. Slanico
ali kvašo (paco, salamuro) pripravimo takole:
Na 100 kg mesa vzamemo 3 kg soli, 3 kg so-
litra, 40 dkg sladkorja, 4–5 čebul, zrezanih na
kolečke, pest zmečkanega česna, 10–12 klinč-
kov, 20–25 celih poprovih zrn ter nekaj lavo-
rovih listov. Zmes stresemo v 12–15 litrov vode
in pristavimo k ognju. Pri lahkem ognju ku-
hamo kvašo približno četrt ure, kar nam ohla-
ditno. Medtem pripravimo meso. Posamezne ko-
se nadrgnemo s soljo in jih sproti zlagamo na
tesno v čeber, večje kose spodaj, manjše na
vrh. Na ta način soljeno meso ostane sočnejše

kot če bi ga solili »na suho«. Ohlajeno kvašo zlijemo nato na meso, nakar pokrijemo še s pokrovom in obtežimo s kamnom, da stopi kvaša čez meso. Dodatek solitra ohranja meso stanovitneje in mu daje lepo rdečo barvo, prav tako tudi sladkor, ki poleg tega zboljša mesu okus. Ni pa meso zaradi tega sladkeje. Meso je treba v slanici vsak dan obrniti in preložiti.

Razsoljeno meso obesimo nato v dim ali pa v zračni in suh prostor, da se osuši. Prekajevanje prašičevega mesa namreč daje mesnini svojstven, priljubljen okus. V dimu sušeno meso se tudi dalj časa in bolje ohrani kot na zraku sušeno. Meso smemo prekajevati le v suhem in ne prevročem dimu. V vročem dimu se namreč mast izceja, meso pa postane trdo in žilavo, ker se preveč izsuši. Zato tudi ne sme ogenj goreti s plamenom, ampak mora samo tleti, kar dosežemo najlažje z žagovino iz bukovine. Bukovo kladu pokrijemo z žagovino in zakurimo. Nekajkrat zanetimo tudi z brinjem, ki daje mesu prijeten okus. Nikoli pa ne smemo kuriti s premogom, z mokrimi in trhljivi drvmi ali z moko žagovino. Navadno preka-jamo meso v presledkih, t. j. vsak drugi dan. Poleti pa smemo tako delati le, če preka-jamo v »prekajalnici« in je meso varno pred muhami. Dovolj prekajeno meso je lepo rumen-kasto in le na površju osušeno. Preden damo meso v dim, ga moramo obrisati in obesiti vsaj 24 ur na prepih, da se posuši. Prekajeno meso obesimo v suh, hladen in zračen prostor. Ako opazimo pozneje na mesu plesnobo, odrgnemo meso najprej z moko in nato še s suho kunjjo ali s papirjem, nakar ga namažemo s slaninsko kožo ali pa z močno solno raztopino. Kdor nima primerne šrambe, naj ovije posamezne kose v časopisni papir ter jih položi v zaboj z bukovim pepelom ali pa apnenim prahom, kjer se meso najdlje ohrani sveže in okusno. Zaboj z mesom shranimo lahko v vsakem suhem, zračnem in hladnem prostoru.

Ako želimo shraniti nekaj kosov svežega mesa, jih položimo v octovo kvašo. Posamezne kose zložimo tesno v lončen lonec. Vmes dodamo na kolesčke zrezan korenček, zeleno, prastinak, korenine petrifilja, čebulo, nekaj žrn celega popra, dišavnih zelišč in list lavorja. Meso zalijemo z dobrim, a ne premočnim kisom. Pokrito posodo odnesemo v hladen prostor. Octa ni treba prekuhati. Meso osolimo šele pred uporabo. Za nekaj dni ohranimo poleti meso sveže tudi v sladkem ali kislem mleku ter pinjevu.

ge bolezni. Zato je tudi kopanje v teh vodah lahko zdravju nevarno, nevarno pa predvsem za širjenje črevesnih nalezljivih bolezni, raznih vrst tifusa, griže in nalezljivih vnetij v črevesju. Kopanje v navedenih delih rek je iz javnih zdravstvenih razlogov oblastno prepovedano.

d Opozorilo kmetovalcem v Ljubljani. Združenje kmetovalcev v Ljubljani za Ljubljansko pokrajino je prejelo od Pokrajinske zveze dedolajalcev obvestilo, da se bodo izdajala kmetovalcem v mestu Ljubljani dovoljenja za prehod preko kontrole meje in nalog, da zbere od vseh prizadetih propustnice (lasciapassare) in uradna potrdila Mestnega gospodarskega urada. Pozivamo zato vse kmetovalce, ki imajo svoja polja izven kontrole meje, da takoj prinesejo gori omenjene listine v urad Združenja kmetovalcev. Gosposvetska cesta 2-I. V svrhu čim hitrejšega dela priporočamo, da zberete listine po posameznih okoliših en zaupnik in jih skupno odda Združenju, ki bo poskrbelo, da se v najkrajšem času izvedejo vse formalnosti in propustnice tudi vrnejo. Listine se lahko oddajo v urad od 4—12 in od 4—7 popoldne.

ko oddajo od 8—12 in od 14—16 ur. Po odredbi Nadzorstvenega urada za zaščito štednje in kreditno poslovanje bo delovni čas denarnih zavodov: blagajna 8.30—12, upravna služba od 8.30 do 12.30 in od 16—19. Ob nedeljah denarni zavodi ne bodo delali in velja zanje popolna počitek.

d Na vzhodno fronto so odšli tudi slednji odlični italijanski zdravniki: profesor dr. Federico Bocchetti, prof. dr. Faziani in prof. dr. Pagliotti.

d Iz Ducejevega sklada za rojstvo dvojčkov je podeljena nagrada v znesku 600 lir zakoncu Klementiču Martinu in Neži v Puščah v občini Šmihel-Stopiče.

d) Pristojne oblasti so izdale zadnje dni odredbe s sledečimi naslovi: Tistim, ki oddajajo srobe v podnajem, Ustanovitev Združenja šolnikov, Cene vina, Delovni čas v javnih uradih, Racionirana živila v avgustu, Razpust Udruga za upravo Tabora, Predpisi o porazdeljevanju tekstilnih izdelkov, Obuvne in oblačilnih predmetov.

d Nakazovanje usnja za avgust. Čevljarji, ki žele, da jim pokrajinski svet nakaže primerne količine usnja za avgust 1942, morajo predložiti seznam o porabljenem usnju v juliju 1942. Pokrajinski svet je izdal nova pooblastila in morajo čevljarji stara pooblastila v teku avgusta zamenjati, sicer za september ne bodo dobili nakazila. Nova pooblastila izdaja Združenje industrijev in obrtnikov v Ljubljani.

z Denja in industrije v obdobju
d Upraba koles med prebivalstvom Italije
zadnji čas vzdržema narašča. Ker so zlasti ob
nedeljah službeni vagoni prenatrpani z biciklji,
je železniška uprava odredila, da po 1. avgustu
vlaki po polnoči na nedeljo ali na državno pri-
znani praznik pa do 14. ure v ponedeljek za-
razdalje do 100 km ne bodo več sprejemali ko-
les. Da pa ne bi kdo skušal izrabljati omejitve,
je odrejeno, da se kolesa, ki so oddana za
neko postajo v razdalji nad 100 km, ne morejo
dovrniti pred namembno postajo.

d Radio aparate iz shrambe mestne občine ljubljanske bodo odsej lastniki lahko dobivali nazaj, če se izkažejo s pismenim dovoljenjem Kr. kvesture ter vrnejo potrdilo mestne občine.

ob ponedeljkih, petkih in sobotah od 17.30 do 18.30 v stari cukrarni na Poljanskem nasipu 40.

d Z ljubljanskega trga. Oni ponedeljek je bilo grozde po 10 lir. Zanimivo je, da sta dve kmečki dekleti prinesli še lepe borovnice v Ljubljano. Na prostoru za gozdne sadeže sta jih postavili naprodaj. Zahtevali sta za liter 5 lir. Borovnice so bile mahoma prodane. Na trgu je bilo tudi prav mnogo hrusta in breskev. Pripeljali so do tri vagone tega sadja iz Italije. Na izbiro je bilo v ponedeljek tudi mnogo domače glavne solate iz Trnovca in Krakovega. Domača cvetača, lepa in zdrava, je bila po 5 lir kilograma.

d Za predsednika te dni ustanovljenega Zdrženja šolnikov je bil imenovan profesor Rihard Zupančič iz Ljubljane. Za pomoč predsestniku je odrejen fašist profesor Spadaro Salvador.

d V Ljubljani je umrl, zadet od kapi, pretekli teden nemški generalni konzul dr. Hans Brosch. Pokopali so ga 3. avgusta 1942 na ljubljanskem evangelijskem pokopališču.

d Se ni več prebudila. V italijanski Foggiji je živel premožna vdova, ki je imela hčerko edinko. Velike nepravice pa ji je povzročala hčerčina bolezen, da namreč nikoli ni mogla dolgo ali pa trdno spati. Zato se je mati odločila, da ji bo pomagala na umeten način. Skuhala je posebno makovo pijačo, kakršno si znajo skuhati preprosti ljudje. Dala je hčerki piti. Hčerka je zaspala, toda na grozo svoje matere se ni nikoli več prebudila. Količina pijače je bila prevlečena in sredstvo prehudo za hčerkin organizem. Mati je zavoljo tega dejanja prišla pred sodišče in je bila obsojena na pol leta zapora.

d Paketi za internirance. Italijanski Rdeči križ, avtonomna sekcija v Ljubljani, poroča: Da se prepreči nepotreben naval, ki ovira redno delo, bo poizvedovalni urad za vojne ujetnike in v Puharjevi ulici št. 2 sprejemal pakete za vojne ujetnike in za civilne vojne internirance po sledečem redu: Za Campo concentramento 89 — P. M. 3200; ob ponedeljkih za naslovljenca z začetnicami: A, B, C, D, E in F; ob torkih: G, H, I, J in K; ob sredo: L, M, N, O in P; ob sredo: R, S, S in T; ob petkih: U, V, Z, Z. — Ob sobotah za vsa ostala taborišča.

Okrog sosedov

s † Mrg. Matija Seigerschmied, apostolski protonotar in župnik pri Mariji Bistrici, je te dni umrl v Zagrebu. Pokojni župnik največje hrvatske božje poti se je rodil l. 1864. v Rado-boju v Hrvatskem Zagorju, toda ljudsko šolo je obiskoval v Idriji, gimnazijo v Ljubljani, duhovsko semenišče pa v Zagrebu, kjer je postal duhovnik l. 1887. Bil je med drugim tudi urednik lista »Kršćanska šola« ter dolgo vrsto let superior pri sestrah usmiljenkah. Vsa njegova ekra pa je bila posvećena romarjem k Mariji Bistrici, ki ji je bil ves vdan. Vso svojo gotovino je razdelil cerkvenim ustanovam. Naj počiva v miru!

s Nove kovance po 50 par je dala v promet Srbska narodna banka.

s Hrvati se hrabro bore. O junaštvu Hrvatov na vzhodnem bojišču je oni dan zelo laskavo pisal nemški list »Neues Wiener Tagblatt«. Ta opisuje junaštva hrvatske legije, ki je bila ustanovljena v 14 dneh na poziv Poglavnika, da z orožjem v roki nastopi v obrambo zahodne civilizacije proti boljševizmu. Kamor koli so bili postavljeni v boj, so se hrabro obnašali, kar je našlo pohvalni odmev tudi v Hitlerjevih govorih. Hitler je odklikoval z železnim križem I. razreda hrvatskega bojnika Kulenovića, ki je dozdaj dobil že sedem zmag v zraku na ruskem bojišču.

s Prihodnje leto poteče 350 let, kar se je dne 22. junija 1593 vršila pri Sisku znamenita borba Hrvatov proti Turkom. V Sisku hočejo izdati ob tej priliki veliko spominsko knjigo.

s Vsi državni uradniki na Hrvatskem, civilni in državni, ki so dopolnili 60 let življenja, morajo v smislu najnovejšega Poglavnikovega odloka v 3 tednih predložiti prošnjo za upoko-jitev. Odlok ne velja za aktivne ministre.

s Povijanje plač uslužbenecem in upoko-jencem. Muslimanski odbor za južno Hrvatsko je sklenil, da se uslužbenecem in upoko-jencem po-

NAŠI VELIKI MOŽJE

Francišek Levec

O Francišku Levcu, našem velikem možu izza konca prejšnjega stoletja, je napisal književni zgodovinar dr. Ivan Prijatelj tele pohvalne besede:

»Levec je bil mož razsvetljenega, uravnoteženega uma, finega lepotečnega čuta in je razpolagal s posebno dovtetnim instinktom pri odkrivanju novih mož, ki jih je razumel v neprestani pismeni zvezi umno razvijati in voditi. O Janku Kersniku moramo naravnost reči, da nam ga je podaril Levec. Levčev Zvon nam je najtrdnje zasidral naš književni jezik. Zanimanje za književno zgodovino kot znanost pa je Levec pri nas naravnost ustvaril. Nihče ni bil bolj poklican in to. Francišek Levec temelji kakor noben drug Slovenec v osrčju našega naroda, njemu je znan vsak njegov kulturni utrip. Tisti niso prvi preiskovalci je, ki je premeril vsi naša puščava naše kulturne preteklosti, z ljubeznijo odkrivajoč vsako najmanjšo oazo, ki je osamljeno ozelenela. Levec je živa kronika slovenske kulture.«

Levec se je rodil 1846 na Ježici pri Ljubljani, študiral v Ljubljani višjo ljudsko šolo in nato gimnazijo v letih 1859—1867. Jeseni tega leta pa je odšel po odlično opravljeni gimnazijski maturi študirati na Dunaj slovensko pri velikem Miklošiču, dalje tudi nemščino, zgodovino in zemljepis. L. 1871 je postal profesor in služboval najprej v Goriziji dve leti, nato pa ves čas na realni v Ljubljani. Bil je eden izmed naših najodličnejših šolnikov, ne samo profesor, marveč tudi šolski nadzornik, sprva okrajni, pozneje celo deželni, bil nekaj časa tudi ravnatelj učiteljske in dvorni svetnik. Svojo šolsko službo je opravljal ni manj kot 42 let. Šele 1915, zadnje leto pred svojo smrtjo, je stopil v tako zaslužni pokoj. Za svoje izredno veliko delo je prejel mnogo odlikovanj in tudi častno meščanstvo mesta Ljubljane.

Ni potrebno na drobno naštevati njegove šolske in vzgojno delo, bolj hočemo poudariti njegovo pesniško, pisateljsko in uredniško delo. Že profesor Melzer ga je navdušil za slovensko, pesnik Umek pa mu je bil poleg Prešerna in Jenka učitelj v pesništvu. Levčeve pesmi so bile deloma pripovedne, deloma lirске, napisal pa je tudi nekaj povestice. Njegove lirске pesmi so predvsem rodoljubnega značaja, v njih opeva tudi svojo veliko ljubezen

do narave, zapel pa je tudi nekaj ljubezenskih pesmi in književnih satir. Svoje pesmi je po veliki večini objavil v znanem Janežičevem Slovenskem glasniku in v prvem letniku Stritarjevega Zvona na Dunaju 1870. Kmalu pa je opustil pesništvo in pripovedništvo ter se posvetil pisanju člankov in razprav iz naše književne zgodovine, pa tudi iz svoje zgodovinske stroke.

Poznejše njegovo veliko učiteljsko delo pri naših pesnikih se je pokazalo že v njegovi visokošolski dobi, kajti že takrat nam je pridobil pisatelja Janka Kersnika, ko je bil njegov instruktor na Brdu. Kersnik je namreč izhajal iz družine, ki našemu jeziku in književnosti ni posvećala posebne pozornosti, zato je tudi Kersnik sam sprva pesnil v nemškem jeziku, in prav učitelj Levec ga je pridobil za slovensko slovstvo in nam tako vzgojil najpomembnejšega pisatelja tiste dobe. V svojih visokošolskih letih na Dunaju pa je Levec že pokazal tudi svojo veliko organizatorsko sposobnost. Bil je sila delaven med našimi visokošolskimi in tudi podpredsednik njihovega društva »Slovenije«, ki je bilo ustanovljeno l. 1869. Z Dunaja se je tudi oglasil s številnimi dopisi, članki in razpravami v Janežičevem Slovenskem glasniku, Einspielerjevem Slovencu in pozneje v Slovenskem Narodu. Kot profesor v Goriziji je mnogo občeval s pesnikom Simonom Gregorčičem in pisateljem Franom Erjavcem. Prav tako je po svojem prihodu v Ljubljano z veliko vno priskočil na pomoč Josipu Jurčiču pri urejanju Slovenskega Naroda. Sodeloval je tudi pri šukljatovem Ljubljanskem listu in vneto deloval v slovenskem Pisateljskem društvu.

Svoje pomembno književno zgodovinsko delo je začel Levec v Stritarjevem Zvonu 1879 in tamkaj napisal odlične življenjepisne in ocene Vodnika, Prešerna, Copa, Jenka in drugih. V slovenskem književnem življenju pa je vsakor najpomembnejše Levčovo delo ustanovitev in desetletno vodstvo pomembnega našega književnega lista Ljubljanskega Zvona (od 1881 do 1890). Kot urednik tega lista je namreč Levec postal središču slovenskega književnega življenja tiste dobe. Ob tem časopisu je Levec zbral vse takratne pomembne pesnike in pisatelje, marsikaterega od njih je naravnost vzgojil in vodil po pesniški poti do velike slave, n. pr. Antona Askerca. Seveda je v list tudi sam silno veliko pisal književnozgodovinskih, jezikoslovnih in zgodovinskih ter poljudno znanih člankov in razprav, življenjepisov in osmrtnic.

Pomembno je tudi njegovo delo pri Slovenski Matici, kjer je bil odbornik in nekaj časa tudi predsednik ter je preosnoval njen Letopis urejal njen Zbornik in poleg tega še Kuzecova knjižnico. Levec nam je tudi uredil zbrane spise Matija Valjavca, Frana Erjavca, Frana Levstika in Josipa Jurčiča. Pomembno je tudi Levčovo jezikoslovno delo, ki ni obstajalo samo v pisanju posameznih jezikoslovnih člankov, marveč vsebuje tudi pomembno delo: Slovenski pravopis iz leta 1899. Napisal ga je na podlagi Pletersnikovega slovarja, in ta njegov pravopis je ostal v veljavi vse do Breznikovega pravopisa l. 1920. Dolgih 35 let je tudi prevajal uradne razglase v slovensčino, bil je tudi član Muzejskega društva ter celo njegov predsednik in postal tudi njegov častni član.

Levčovo šolsko, mentorsko, strokovno znanstveno in književno delo je potemtakem silno obsežno. Kot profesor je vzgojil dolgo vrsto naših velikih mož, da omenimo samo nadškofa Sedeja, slavista Streklja, zgodovinarja Rutarja in pesnika Josipa Paglaružija. Čeprav je bil strog, je bil vendarle vseskozi privrčen učitelju in vzgojitelju. Za našo ljudsko šolo, učiteljske, naše društveno, slovstveno in časnikarsko življenje si je pridobil toliko zaslug, da ga po pravici štejemo med naše velike može.

(Dalje.)

Župnik je uvidel položaj in sočutno prigo-varjal Gregorju, naj se pomiri. Ta pa je padel na kolena in z dvignjenimi rokami prosil odveze. »Jaz sem ubil palirja! Bum! Odvezo, odvezo!« Skušali so ga spraviti iz župnišča, pa ga niso mogli.

Sele ko ga je župnik prekrizal in poškrbopil z žegnano vodo, se je dal pogovoriti. Dva moška sta ga peljala domov. Ves premočen se je zaril v posteljo in stokal.

Ko so po hišah kuhali tropinovec, so si pripovedovali različne stvari. Večina je trdila, da je Gregorja obsedel hudič in da ima hude reči na vesti. Nekateri so nasvetovali pijavke, da bi mu izsesale pregrešno kri, drugi so nagovarjali domače, naj ga oddajo v umobolnico. Ker res ni kazalo drugače, sta Petrov Janez in Tilka odpeljala očeta v mesto. Mati je krčevito jokala. Gregor pa je topo gledal predse in se nič ni branil, ko so ga spravili na voz. Konja sta potegnili. V tem trenutku je bolnik skočil na vozu pokoncu. Obraz mu je zažarel, zakrilil je z rokami in klical: »Hi, hi! Spet furamo! Bum!« Na cesti se je umiril. Zadovoljno se je smehljaj in natezal z rokami, kakor da drži v njih vajeti.

Oddala sta ga v pisarno. Začudeno sta pogledala gospoda, ki je pisal pri mizi.

»Ime in priimek; rojstna vas!«

Obstal je s pisanjem. Obrnil se je k doščecem ter jih motril.

»Pa menda niste vi tisti furmani?«

»Bili smo!« je pritrdil Janez.

Vstal je in jim ponudil roko. »Nisem vas prepoznal. Jaz sem Berto, tisti tolmač, ki je hodil s palirjem k Ludviku. Veste, kaj je z Ludvikom in Elzo?«

»Nič ne vemo.«

»Žile si je prerezal pred mesecem in izkravav. Vse je zapravil, bahač pijani.«

»In Elza?« je vprašala Tilka.

»Pokazal jo bom! Pri nas je že tri tedne. To vam je nora, da se človeku smili!« Pozvonil je, poklical strežnika in mu velel, naj pripelje Elzo. Gregorja je peljal k zdravniku, ki ga je izpraševal v sosednji sobi. Vrata so se odprla. Strežnik je pripeljal za roko suho žensko, oblečeno v dolgo progasto haljo. Nosila je razmršene lase in blodno gledala okrog. Pogled ji je obstal na Tilki. Besno je zakričala: »Jaz sem kraljica! Poklekajte pred menoj!« Na sodu kraljujem v kleti. Mladega fanta sem zadavila, okrog vratu sem ga stisnila. Moj mož je kralj, palir na cesti. Sonce peljeva v avtu. As — kako peče! Gosite!« Zvijala se je v boletinah in tulila, da jo je Berto velel takoj odpeljati na oddelek.

»Jaz sem kraljica...«

Nema sta stala došleca ob tem strahotnem prizoru. Tilka se je obrnila v kot in zajokala.

»To je tudi ena izmed žrtev palirjevih!« je malomarno pripomnil Berto in sedel za pisalnik. »Hvala Bogu, da sem mu pravočasno ušel!«

Nadaljeval je s podatki.

Zdravnik je končal pregled. Poklical je Tilko ter ji sočutno razložil očetovo stanje: »Ostal bo pri nas. Hudo ga je zadelo. Mož potrebuje popoln mir, zato za par mesecev odsvetujem obisk. Izročite denar v pisarno in pridite čez tri tedne povprašat, kako in kaj!«

Pozval je strežnika, določil oddelek in posteljo ter se poslovil od Tilke. Gregor je stal v kotu nepremično in topo gledal v stran. Približala se mu je Tilka, objela ga je in zajokala. »Z Bogom, očake! Kakor ukovan je stal in niti trenil ni z očesom. Janez mu je močje stisnil roko. Strežnik ga je odpeljal po dolgem hodniku in zaprl velika vrata.

V vas se je polagoma vračalo staro življenje. Veliko fantov in deklet je odšlo v tujino za kruhom. Ostali so se prikovali k zemlji in približali cerkvi. Znova se je oglasila na koru lepa pesem in vsako nedeljo se je napolnila cerkev. Spomlad je pobrala veliko starih ljudi, tudi župnika je vzelo. Novi župnik se je spretno uživel v razmere in s pristržno besedo zdravil rane, ki so jih zasekala pretekla leta. V prilikah o sejavcu in semenu je znal buditi ljubezen do zemlje, pa še o krivičnem oskrbniku jim je pridigoval, da so nekateri mislili pri tem na palirja.

V predpustu so oklicali Petrovega Janeza. Vprašal je bil že za božič pri Tilki. Nerodno mu je bilo to vprašanje, ker je nosil s seboj Nikova pisma, v katerih je bila večkrat omenjena Tilka. Dekle se je trpko nasmejalo in odkrito povedalo Janezu, da se ne misli poročiti.

»Čakaš na Nikota?« je ponagajal. Zardela je v obraz in poredno odvrnila: »Saj veš, da ga čakam! Krivo sem ga sodila zaradi Elze. Kaj ti ni v pismih nič omenil?«

Potegnil je iz žepa sveženj pism ter jih ponudil Tilki: »Ždaj, ko si me odbila, ti bom pa izročil pisanje, da boš vedela, kam je treba pisati, če hočeš, da se vzameta.«

Vzela je pisma, se naglo obrnila in ljubeznivo dejala: »Pa ne boš hud, Janez! Saj veš, da te imam rada, ker si meni in materi v pomoč — možila se pa najbrž ne bom, ker je preveč prokletstva nad našo hišo!«

Nihče ni vedel, katero bo Janez vzel. Začuden so pogledali na prižnico, ko je župnik poleg Janezovega imena hitro prečital ime — Erne. »Smilila se je fantu, zato jo je vzel, so dejali in prav so dali obema, dasi jih je jezilo, da niso že prej izvolili te skrivnosti.

V marcu so zapeli kosi in klicali na njive. Ljudje so zasadiли motike in zaurali s plugi. Bila je lepa pomlad, kakršne že dolgo niso pomnili. Cvetelo in duhtelo je vse drevje. Slane ni bilo in kazala je prav dobra letina. Lahen dež je pred Veliko nočjo namočil zemljo, da so za praznike ponekod že kosili deteljo. Po gmajni je pozvanjala živina, na njivah so pa delali ljudje in z veseljem upom gledali, kako je od dneva v dan rastele krompir, poganjala turščica in se razpletalo mladje po plantah. Obnovila so se prejšnja leta, ko še ni bila cesta zmešala ljudi.

Pri Gregorjevih sta se mučili na njivah mati in Tilka. »Da bi bil tisti fant še pri nast!« je potožila mati.

»Katerega mislite?«

»I no, tistega, kakor ti!«

Močje sta pleli in ruvali slak, ki se je vzpenjal pod planto. Kakor zasanjana je sama s seboj govorila mati: »Bog ve, kod hodi ta revež? Pripraven je bil in dober. Zakaj se je pri nas vse narobe obrnilo?« Privezala si je ruto in utrnila solzo. Tilka se je obrnila v stran. Spomini na tiste dni, ko je po teh njivah hodil še Niko, so vstajali pred obema.

Zvečer je Tilka pri luči prebirala pisma, ki jih je izročil Janez. Mehko in čudovito skrivnostno je pisal. Da je našel mir, da ga oklepajo visoki zidovi, da mu pa misli uhajajo večkrat čez te zidove, v daljavo, kjer pod goro spavajo hiše in ob njih teče potok. Nikjer pa ni zapisa, kje je in kaj dela. Samo tisti pečat z dvema rokama in križem na sredi ji je dal veliko mi-

sliti. Iz predala je vzela pisma, ki jih je materi pošiljal njen sin — predstojnik v kapucinskega samostanu. Primerjala je pečata in dognala, da sta ista. Čudna misel ji je stisnila srce. Kaj pa, če se je tudi on odpovedal svetu?

Zgodaj v jutro jo je našla mati vso blede, ko je dremala nad kupom pism ob ugašajoči luči. Roke je imela sklenjene v molitvi. Zbudila jo je in pregovarjala, naj leže v posteljo. Tilka je pobrala pisma, zaklenila jih je v predal in odšla v cerkev. Šmarnični oltar je žarel v svečah in duhtel v cvetju, na brajda pa so rdele češnje, pral tako kakor takrat pred petnajstimi leti... Samo v duši se je podrl ta lepi maj in z njim so strohneli vsi krasni upi. Cesta je ubila vse...

Med tednom je prišlo iz mesta pismo. Pisal je zdravnik, naj pridejo po Gregorja. Sporočil je, da je bolnik ozdravel, da se je pomiril in da lahko zapusti bolnišnico. Nasvetoval je, naj bi ga poslali proč od doma, kjer bi bil v miru in ga ne bi mučili spomini.

Kam? Mati je pisala sinu, p. Serafinu, gvardijanu v kapucinskem samostanu. On bo najbolje svetoval. V nedeljo pod noč se je Gregor vrnil domov. Zena in hčerka nista hoteli, da bi prišel ob dnevu in da bi se ljudje zgledovali. S postaje so zavili za hišami. Krotek in veder je bil Gregor, kakor otrok je stopal ob ženi, mehko je govoril in docela se je raznežil, ko je zagledal domačo hišo na hričku. Bilo mu je trpko pri srcu, ko se je vzpenjal po klanecu in izpraseval o njivah, živini, vinogradu in domačih. Zdelo se mu je, da se je zdramil iz težkih sanj. Bolezen se mu ni poznala, le to sta opazili mati in hči, da je oče postal otročji. Svoje dni je stopal ponosno, zravnkan kakor hrast. Možete so bile njegove besede in korak mu je bil trden in gotov. Sedaj pa ga je objela sanjavnost. Ni se mogel načuditi potoku, ki je šumjal ob poti, ogledoval si je zvezdnato nebo, obsajal je ob ozrah, samo k pečenemu hribu, kjer so zevale globoke črne jame, si ni drznal pogledati. Ko je stopil v vežo, je sklenil roke in se zahvalil bridki Martiri v kotu nad mizo.

Ob skrbni postrežbi se mu je zdravje še bolj krepilo, dasi ni bil za resno delo. Na vrt je hodil in grebel med gredicami. Natrgal je rož ter jih nosil k vaški kapeli, kjer je molil polglasno za vse, posebno za Fortunata. Sosedje so ga prijazno pozdravljali, med seboj so si pa mežikali in ugotavljali, da Gregor še ni pri čisti pameti.

Natrgal je rož ter jih nosil k naši kapeli.

»Le kaj sta imela s Fortunatom?« so ugibali, »da vedno o njem govori.« Nevolja nad Gregorjevo družino se je polegla, vaščani so celo pomilovali Gregorja in sočutno tolažili mater in Tilko.

Sin je takoj odpisal. V dolgem pismu je tolažil mater in nujno nasvetoval, naj bi očeta čimprej poslala k njemu v samostan. »Izpremenjene okoliščine bodo ugodno vplivale na očetovo zdravje. Če bo hotel, bo pomagal vrtnarju ali pa pospravljati po kloštru. Vsi patri ga bodo z veseljem sprejeli, najbolj pa jaz. Čaka ga tudi veselo presenečenje, katero za sedaj prikrijem. Naj pride čimprej, ker bi ga zelo rad videl!«

(Nadaljevanje prihodnj.)

Žena s kljukasto brado

Bila je zelo stara, kar trikrat stara, vsa zgrbljena, imela je oster nos in kljukasto brado, kakor pač vse čarovnice. Pri hoji se je opirala na palico; z njo je pričarala bližnjemu nesrečo. Na metli je jezdila po zraku v tuje kraje. Prebivala je sredi velikega gozda, v katerega si ni nihče upal; če pa je kdo stopil vanj, je bilo več kot gotovo, da se ni več vrnil. Zakaj vsakega je zalotila čarovnica in ga spremenila v žival...

Tako imenovana coprnika zabloda ali vera v coprnice je bila najhujša v 16. stoletju. Ljudje so bili prepričani, da so ženske ki so zaradi nek-kih posebnih telesnih in duševnih lastnosti sposobne, da se zvežejo s hudičem, ki jim prinaša bogastvo, daje srečo v ljubezni in jim preskrbuje užitek. Včasih je zadostovalo prirojeno znamenje na telesu, da so ženske spoznali za coprnice, ki juše ponoči skozi zrak na Klek, kjer se zberejo coprnice na ples s hudobcem in tam nečistujejo.

Da je ta strašna blodnja bila prava in nalezljiva bolezen, ki se je polastala čim večjega števila ljudi, kažejo vsi znaki tega pojava. Nedožne ženske so končno same verovale v to, da so coprnice in so ovajale še druge iz iskrenega prepričanja, da so se z njimi shajale v družbi nečistega duha. Tako se jim je ali ponoči sanjalo v spanju ali pa so imele take privide podnevi v budnem ali dremotnem stanju; brez dvoma so tu poleg neposrednega duševnega okuževanja enega po drugem in medsebojnega navajanja imela vlogo tudi razna omamljiva zelišča, ki so jih ljudje začeli v istem času močno uživati.

Mnenje, da je katoliška vera coprnisko blodnjo pospeševala, je napačno. Dokazano je, da so po tej blodnji bile najbolj okužene nemške in slovanske dežele; romanske, kjer je bilo katoličanstvo najbolj usidrano, pa najmanj. V Italiji in v Španiji, domovini sv. Terezije, sploh ni bila nikoli sežgana nobena ženska zaradi zveze s hudičem, pač pa je bilo to praznoverje močno ukoreninjeno v Franciji. Coprnika zabloda je bila med protestantskim in pravoslavnim prebivalstvom enako razširjena, kakor med katoliškim. Je pa ta zabloda res okužila tudi duhovske ljudi in celo odlične bogoslovce, ki so o tem pisali cele knjige in razprave; toda še daleč ne vseh. Mnogi bogoslovci in drugi učenjaki so vedeli, da je vera v coprnice praznoverstvo, pa se niso upali proti njemu nastopiti, da bi njih samih ne osumili zveze s coprnici in z zlim duhom. Pretirani strah pred zlim duhom pa je v XVI. stoletju bolj motil protestantske bogoslovce nego katoliške.

Sodniki so obsodili v tisti dobi sto in sto tisoče nesrečnih žensk pa tudi moških zaradi zveze s hudičem na smrt na grmadi. Nepristranski

Mladiči v odbijaču

Železniški uradniki na kolodvoru Uniskav v okraju Kulm na Visli, so odkrili pred kratkim izredno zanimivost. V votlem odbijaču nekega vagona so odkrili gnezdo, ki ga je znošil ptičji par. Čeprav je bil vagon v prometu, se ptičji par ni dal motiti. Železniški uradniki so našli v gnezdu tudi mladiče, ki sta jih stara skrbno pitala. Seveda jih niso motili in tako so romali od ene do druge železniške postaje, dokler niso dovolj razviti zapustili gnezda.

Slon ukradel iz žepa denar

Zadnjič je neka gospa v monaškem žival-škem vrtu ponudila svojo ročno torbico slonu, da bi si posekal sladkorkov iz nje. V torbici je imela tudi okrog 200 nemških mark v papirju in kovancih. Slon je z ritcem pograbil ves denar in ga ne-šel v gobce. Čuvaji eo gospo tolažili, da utegne naslednji dan priti ves njen denar na svetlo. Pa z otrobkom sta prišla iz slona samo dva kovanca po 5 mark, barkovci pa eo izginitli v slonovem črevesju.

Coprnica pred svojim domom sredi velikega skrivnostnega gozda.

zgodovinarji sodijo, da je zahtevala ta prazna vera več žrtve nego tridesetletna vojna; en sam sodnik je obsodil v enem letu na smrt 800 coprnice. Sodniki, rablji in ovaduhi, ki so imeli vsi od sežiganja coprnice velik dobiček, ker se je imetje obsojenih zasegalo in so sodniki dobivali tudi visoke pristojbine, so izpraznili cele okraje malodane vseh žensk, ki so morale na grmado, celo otrokom niso prizanašali.

Prvi je javno nastopil proti coprniki blodnji član Družbe Jezusove, Friderik Spee leta 1613. Prizadevanja plemenitega jezusovca so bila do-ležna popolnega uspeha kakih sto let pozneje, ko

je protestantski pravoslovce Thomasius coprnisko praznoverje s svojim spretnim časnikarskim pe-resom docela omajal. Vendar čitamo o sežigu neke coprnice na Poznanjskem še leta 1793, v slovenskih krajih pa je bila zadnja coprnica, neka Marina Češarek, sežgana v Ribnici 11. maja 1701.

Čarovnično maševanje: nepridiprav ji je skušal odnesti cekine, a mu je za kazen pričarala — oslovsko ušesa.

Ob svitu blede lune jezdí coprnica na metli po zraku v Deveto vas.

CIGANOVA ZAPUSČINA

Ruggiero Dombro.

Prevedel Griša Koritnik.

To pravkar minulo leto je bilo za uboga pastirčka zares nesrečno. Da ni bilo Marjetke, ne bi bil morda pri vsej svoji želji, pomagati babici, mogel toliko časa ostati v Ramonteghiju.

Oh, kako dobra in usmiljena je bila do njega ta domača deklica! Kolikokrat milino mu je vedno zrakovala! Kolikokrat je celo sprlo nevarnosti, da si bo nakopala strífevo zmerjanje, skušala omiliti njegov trdi položaj in mu je skrivoma pri-maknila kaj malega pri hrani ali pa ga potolažila z dobro besedo!

Okslej pa je, žal, ne bo več videl; včeraj se je poslovila od njega, ker se je morala vrniti k svo-jemu očetu. Le-ta, gospodar majhnega posestva v Mimizanu, onstran Hasparrena, je bil za nekaj časa odstopil Marjetko svojemu bratu v Ramon-teghiju; zdaj pa je svojo drugo hčerko oddal v mesto, zato je moral le-to poklicati nazaj k sebi, ker mu je njena roka postala neizogibno potrebna.

Kako žalostna je za Andrejčka misel, da je ne bo več videl! Okslej za naprej ne bo več, kadar bo zarana odhajal na delo, našel v njenem oserčevanju potrebne moči, da bo mogel prenašati nasilje, s katerim ga bo mučil gospodar; nič več mu ne bo po-l večer, ko se bo vrnil na kmetijo, prijazno in sočutno prišla naproti, da bi mu pomagala na-vrniti ovce v hlev. Nič več je ne bo, da bi mu ob kosilu prinesla jed na mizo in vsakikrat primak-nila še kakšen grizljaj, iz usmiljenja do njega, ki je tak ubohec. Kratko malo, nič več je ne bo v njegovi bližini, da bi mu delal življenje na kmet-iji znošljivejše.

Oh, da nima moja babica takšne potrebe po tistih novcih, ki jih zaslužim, je končal sam pri sebi Andrejček, »kako rad bi šel tudi jaz ter se ločil od tega tako strogega gospodarja...«

In začel je premišljevali.

»Ampak, zakaj ne bi mogel zares od hiše?« je začel spet govoriti sam pri sebi. »Zdaj mi je pastirstvo dobro znano, zdi se mi tudi, da sem postal malo krepkejši in poguma mi, hvala Bogu, tudi ne manjka... Nihče mi ne more braniti, da si ne bi emel poiskati službo pri kakšnem dru-gem kmetu, ki bo boljše ravnal z menoj in me ne ba trafil od jutra do večera. Sklenil sem: od prihodnje nedelje dalje bom začel poizvedovati tód okoli, ali ne bi mogel kje drugje dobiti za-poslitve.«

III.

Pogreznjen v načrte stopa Andrejček za ovcami...

Pogreznjen v svoje načrte stopa Andrejček za ovcami, ki se pasejo razkropljene po gojavi. Pre-stopa se, ne da bi se menil za reči, ki ga sicer zanimajo. Ne da bi jo videl, gre mimo ljubke na-ravne kotlinice, kjer penec se curlija iz gorskega naračja voda potoka, ki si je vse do tam izkopal svojo tajno strugo.

A vendarle je imel deček vse do danes na-vado, da se je vsak dan ustavil na tem kraju, vsaj za trenutek, da je občudoval bistro zeleno vodico in nje čudovito prosojnost.

Ne, ne ustavi se niti tu niti kje drugje; kar naprej stopa, na veliko začudenje peov, ki ne raz-umejo njegove raztresenosti.

Pogreznjen v svoje razmišljanje ne vidi niče-sar drugega; prevzema ga samo dolgočasje, ne-ugodje in trdna volja, da bo odšel iz Ramonteghija.

Dospel je, da se skoraj ni zavedal, na vrh gore. Dal se je voditi ovcam, ki so se, obdane od psov, obrnile proti neki votlini, pri kateri se je njihov pastir navadno vsak dan za dolgo časa ustavil, votlini, katere vhod je le po naključju odkril, ker je skrit med grmovjem in skalnimi razpokami. Opogumil se je in stopil vanjo, in ker mu je uga-jala samotna in poltema tistega kraja, si ga je pri-držal kot svojo lastnino ter se vsak dan zatekel vanj.

...in smelo pogledal v notranjost.

To čudno isturiško gorovje je vollo na vseh straneh. Nastalo po ogromnem nagonilanju pred-zgodovinskega okostja, ki se je spremenilo v le-žišča fosilov, željoo iskanih gnojil, je od nedav-nega časa močno izkoriščano. Temu izkoriščanju imamo pripisovati odkritje neklih podzemskih jam, ki so zadosti mikavne, da so postale izletniške zna-menitosti za potnike, prihajajoče iz Camba in Biarritza. Ampak o mali votlini, ki jo je našel Andrejček, ne bi mogli tega trditi; nikoli ni našel v njej nobenega človeka in po vsej pravici je mo-gel misliti, da je on edini na svetu, ki ve zanjo.

Lahko si torej predstavljamo njegovo osup-njenje, ko je ta dan, dospelši do skal, ki prikri-vajo vhod v votlino, iznenada začel prihajati iz nje nekakšno brundanje. Mahoma je pozabil svoje tajne skrbi in je prielzučujoč z napeto pozornostjo obstal. Dober trenutek za tem je začel drug brundajoč glas. Ni bilo dvoma; kakor prvi je pri-hajal iz votline. Ali ni morda kakšna divja žival izbrala čez noč votline za svoj breg? Dečko ni bil strahopetec; vendarle si ni mogel kaj, da ne bi zatrepetal, ko se je približal, odločen, preiskati to skrivnost. Previdno se je priplazil k odprtini, in se, da bi bil manj viden, zleknil po tleh, iz-tegnil vrat in s previdnim pogledom smelo po-gledal v notranjost.

Sprva njegov pogled ni ničesar razločil v jami, ocvetleli samo od svetlobe, ki je za sito prodirala skozi grmovje in skale, toda na uho mu je takoj prišel šum sikajočega mučnega dihanja. Trenutno je bil v dvomu, ali bi se smel izegniti malo na-prej; vtiš, ki ga je bilo napravilo nanj najprej tisto strah vzbujajoče brundanje, zdaj pa to čudno si-kanje, ga je vznemirilo do dna duše. Toda rado-vednost je zmigala. Potisnil je glavo še malo na-prej, toda ob novem brundanju jo je hipoma spet potegnil nazaj. Vendarle se ni odstranil; začel je

premišljati in premišljanje je rodilo v njem pre-pričanje, da je že slišal nekoč poloben glas na nekem drugem kraju. Ko si je prizadeval domisliti se, kje in kdaj je bilo to, se mu je nenadoma vrnil v spomin prizor, kateremu je bil priča svoj čas na trgu pred cerkvijo.

»Medok je zamrmral. »Da, prav zares mislim, da je on. A to težko dihanje bo bržkone od med-vedovega gospodarja, ki morda spi tu notri. Tako je vse pojasnjeno.«

Opogumivši se je dečko vstal in odločno stopil v jamo. Ko so se mu oči privadile na temo, je sprevidel, da se ni bil motil v svojih domnevah. V kotu na desni strani je sedela na ležišču iz vej in suhe trave neka človeška postava, ki je po vsem videzu spala in težko dihala; ob njegovih nogah je čepela druga, zajetna in kosmata postava; bila sta Medo in njegov gospodar. Andrejčka je spet prevzela hipna neodločnost, nič kaj varnega se ni čutil v družbi tega neznanca in te živali; toda Medo se je težko skobacal pokonci, mu prišel na-proti, se kakor pred starim znancem postavil pred njim na zadnje šape, se začel zibati kakor tiši dan, ko je plesal, in se mu nazadnje približal, kakor da bi pričakoval nagrade od njega. Andrej-ček ga je pobožal, kar je medvedu po vsem videzu zelo ugajalo, in spomnivši se, da mu je ostal v žepu kos polente, preostanek zajtrka od davi, ga je vzel iz žepa ter mu ga pomolil. Medo ga je prijel ter ga z lahkim brundanjem zadovoljstva pogoltnil.

Andrejčku se ni bilo treba več bati pred njim, mogel ga je imeti celo za prijatelja. Iznova se je ozrl na človeka in opazil, da je le-ta obrnil proti njemu svoj obraz, ubog blede obraz, ki se je lahko nasmehljaj sprlo prizora pred seboj. Mislil, da bi ta ubohec utegnil potrebovati njegove pomoči, se je Andrejček približal njegovemu ležišču. Člo-veku so trzile ustnice, toda njegova usta niso mogla spraviti iz sebe drugega kot nerazložne gla-sove. Da bi ga bil boljše slišal, je pastirček po-pleknil. Po precejšnjem naporu je starcu uspelo spregovoriti nekoliko besed:

»Umiram...«

Andrejček je menil, da mora ugovarjati.

»Ampak ne!...«

Prvi je povzel:

»Da... umiram... vzemi Medo, dam ti ga... dober je...«

Dečko je razumel, da mu je bil podarjen med-ved. Samogibno je sklonil glavo in prihrdil, ne da bi bil pomišljal, da sprejema zapuščino, katere mu bo v veliko nepričko in nadlogo. Kaj pa naj bi bil počel z medvedom mali pastir gospoda Glam-paolija? Toda zdaj ni bil čas vdajati se takemu razmišljanju; prevčel je bil vznemirjen. Ko je Medo slišal izgovarjati svoje ime, je nekam čudno za-ječal in stopil med svojega gospodarja in dečka, v katerem je zavohal svojega prijatelja. Tedaj se je v gosti kožuhovali neka stara tresoca se in sla-botna roka božnjaje dotaknila mladčevih pretov in odzval se je glas Andrejčka, ki je dejal ljubeče:

»Da, obdržim te, Medo moj; in rad te bom imel.«

Ob teh besedah je žarek veselja razjasnil star-čev obraz. Slaboten, kakor je bil, je mogel samo na ta način pokazati svojo hvaležnost. Imel pa je po-trebo še govoriti.

S prosto roko je vzel iz suknjiča nek predmet ter ga izročil dečku: bil je velik železen prstan, ki so bili vanj vrezani neki čudni znaki.

Nato je zamrmral:

»... Odnesi ga... ciganom... na Španskem...«

Zviti Herero

Vesela zgodba iz Južne Afrike

Nemški potopisec Thiemann-Grög pripoveduje, kaj je doživljal na svojem potovanju po nekdanji nemški Južno-zahodni Afriki. Zdal tamkaj vladajo oblasti Južnoafriške zveze, kar se po domače pravi: Angleži. Pred svetovno vojno pa je ta lepa kolonija bila v nemških rokah. Nemci so tod prvi začeli kolonizirati ter razširjati nemško-evropsko kulturo. Pisec pripoveduje takole:

Po dolgem času sem spet prišel v te kraje ter sem udobno sedel na široki verandi Beckerjeve kmetije v deželi Herero. Zamorci, ki tod prebivajo, se imenujejo Hereri, niso pa pravi Zamorci, marveč Kafir in so sicer precej bojevit ljudje, ki so jih Nemci navadili koristnih dela. Z gospodarjem sva se menila o nekdanjih lepih časih, ko je Nemška Južno-zahodna Afrika tako lepo napredovala, ko je potem prišlo vojno gorje in ko so potem tuje čete zasedle te kraje.

Med pomenkom so se gospodarjeve oči nenadno zablistele v veselem nasmehu. Pred verando je obstal velik kafrski mladenič, ki se je svojemu gospodarju prefriganu nasmešnil ter ga nato prosil tobaka.

Ko je dečko odšel, se je Becker še zmeraj smejal. »Tale dečko je pa res prefrigan tiče! Pred nekaj časa mi je zagodel tako, da se moram še danes smejati. Naj vam povem, kaj je užagal. Znano vam je, da farmarji svojih delavcev in poslov črnege plemena ne smemo več sami kaznovati, kakor smo jih lahko včasih. Odkar so zvezne čete zasedle to deželo, je konec naših pravic do kaznovanja svojih poslov. Nova angleška uprava je namreč Zamorcem izrecno naznanila in jim velela, naj ji takoj sporoče, kadar bi kak gospodar ali farinar kakega Zamorca sam kaznoval.

Zaradi tega je moral marsikak nemški farmar, ki je zaradi tega ali onega pregreška svojemu črnemu poslu primazal kakšno zaščito, moral plačati hudo denarno globo. Ko so ti črni fantje videli, kako gre, so nalašč uganjali neumnosti, da bi svoje gospodarje jezili. Če jih je zaradi tega potem gospodar oklofotal, so brž tekli na bližnjo policijo ter ga ovdili. Tudi jaz sem plačal že marsikak grož zaradi tega.

Ta kafrska nagajivost pa se je sčasoma tako razpasa, da so vsi farmarji začeli tožiti, kaj bo iz tega. Najbolj so se priželevali Buri, ki so se preselili v te kraje iz drugih delov Zveze. Nazadnje je morala poseči vmes naša vlada. Razglasila je ta-le ukaz: Kadar koli bo kak Zamorec kaj zgrešil, ga sicer gospodar nima pravice sam kaznovati, pač pa mora vsak pregrešek takoj naznaniti bližnji policijski postaji. Ta bo vsako tako zadevo raziskala ter potem sama kaznovala.

Jaz sem pravkar gradil jez. Pri tem delu sem imel zaposlene vse svoje ljudi. Niti enega nisem mogel pogrešati. Zgodilo pa se je, da je ravno tale dečko začel vse narobe delati. Vsakokrat je bilo kaj narobe. To pa je delal zgolj zato, da me je jezil. Misli je pač, da se bom razjel, ga oklofotal, nakar bi imel krassen povod teči na policijo in me tam ovditi. S tem bi se vsaj za en dan na prav lep način izognil vsakega dela.

Tudi drugi črni delavci so vedeli, kaj dečko namerava. Zato so budno pazili, kaj bom ukrenil. Ko je dečko užagal kar vprito mene novo neumnost in nerodnost, sem tudi to prezrl ter se delal, kakor da bi ne bil nič videl. Nato sem odšel v koč, kjer sem napisal kratko poročilo, kaj se je zgodilo ter naslovil vse naši policiji v bližnjem mestecu.

Ko sem drugo jutro svojim ljudem razporejal delo za tisti dan, sem tega fanta nalašč prezrl. Vprito vseh sem mu dejal:

»Ti pa boš z mojim piscem hitro tekkel k bližnji policijski postaji, kjer boš pismo oddal. Toda jutri zjutraj moraš spet biti tukaj ter mi prinesiti odgovor.«

Niš hudega sluteč je dečko vzel pismo ter odhitel, ves vesel, da mu en dan ne bo treba garati. Veselil se je, da bo v bližnjem kraju lahko ves dan zija izlože. Tisti kraj je bil pičil 20 kilometrov daleč od naše hiše. Fant bi bil do polnoče lahko tam. Ves vesel je hitel, jaz pa sem se za njim na skrivaj smejal.

Drugo jutro je bil res na vse zgodaj na svojem mestu pri delu. Hodil pa je med delom nekam trdo in okorno. Komaj je prestavljal noge. Izročil mi je tudi pismo od policijskega poveljnika, ki mi je sporočil, da je fanta kaznoval in

koliko mu jih je bil dal naštet. Fant sam pa je bil bolj redkih besedi. Le zoper policijo in nove postave je zabavljaj.

Niš hudega sluteč je namreč dečko prisopil k policiji ter izročil pismo. Nato se je že veselil, kako bo pohajkoval, dokler ne dobi odgovora. Namesto vsega tega pa ga je prijazni policijski uradnik povabil v bližnjo sobo, kjer ga je najprej začel izpraševati, kaj je zgrešil. Ko je zažuden fant vse povedal, kako in kaj je bilo, je pristopil črni stražnik ter svojemu črnemu rojaku naložil z gorjačo potrebnih batin, da jih je komaj nesel domov. Zato je tudi tako težko prestavljal svoje noge.

Ta kazen je dobro uplivala. Tudi drugi so zvedeli, kako se je zgodilo mlademu hererskemu fantu ter so postaj pridno delali. Imel sem mir.

Čez nekaj mesecev pa sem prav tega fanta zalotil, kako mi je nekaj ukradel. Prav nič se nisem zmenil za njegove prošnje, marveč sem mu oddal pismo ter mu velel, naj drugo jutro pismo naglo odnese policijski straži in da naj hiti.

Kakor vsak dan, sem tudi drugega jutra jedil po svojem polju ter travnikih nadziraj svojo pasčo, ko sem na paši zagledal tega grešnika, ki je mirno pasel mojo živino in ovce, namesto da bi bil zdaj že na policiji.

»Zakaj pa nisi šel na policijo, kakor sem ti bil naložil?« ga vprašam. »Kje pa je prav za prav pastir, zakaj pa ti pasčo mesto njega?« Govoril sem seveda precej ostro.

»Oh, gospod, k policiji pa res ne hodim rad,« mi je bilo razlagal. »Pa sem naprosil pastirja, naj on hiti tjakaj ter nese tisto pismo. Obljubil sem mu, da bom ta čas jaz mesto njega pazil na čredo,« se mi je mirno zarežal, ko je končal svoje pripovedovanje.

Ta zviti dečko je mirno dal pismo pastirju, da ga nese na policijo, kjer je seveda mesto njega dobil svojih pet in dvajset batin.

Peč se kadi

Sloveči angleški državnik minister Disraeli je nekega dne na svojem podeželskem posestvu okoli poldneva šel na sprehod. Ko je prišel do svoje kmetije, ki jo je imel v najemu neki najemnik, je v obcestnem jarku zagledal čepeti najemnika, ki je tamkaj jedel, čeprav je bila hiša prav blizu.

»No, ljubi Henrik,« je začuden vprašal prijazni državnik svojega najemnika, »zakaj pa ješ tukaj na cesti in ne doma?«

»Oh, gospod,« je zajecjal najemnik, ki je bil videti ves zmešan, »svete, notri kar ne morem, ker — ker — se peč močno kadi — in —«

»To je pa res hudo!« ga je pomoloval minister. »Moram si brž ogledati, da dam popraviti, kar je narobe.«

Preden ga je najemnik mogel zadržati, je državnik že odhitel v hišo.

Komaj pa je minister odprl večna vrata v svoji kmečki hiši, mu je priletela v glavo kuharica, vreseč ženski glas pa ga je takole pozdravil: »Ali se mi ne boš na mestu pobral odtod, dedec nemarni!«

Prvi hip je bil državnik hudo presenečen ter se je naglo umaknil iz veže na varno. Nato pa je pristopil k najemniku, ga prijateljsko potapljal po rami ter ga takole potolažil:

»Kar nič naj ti ne bo zaradi tega hudo, Henrik! Moja peč doma se včasih tudi kadi.«

700 let star mlín

V občini Veliki Selec pri Monakovskem Gradcu je najstarejši mlín v češkem Protektoratu. Eno nadstropno poslopje je skoraj vse leseno. Mlín je star 700 let.

Ce se ruda drobi

Lastniki plavčev v Nemčiji si stalno prizadevajo, da bi uporabili pri izdelavi sivega železa čim manj koka. V luksemburških in lotarinskih plavčih se jim je že posrečilo s posebno pripravo rude znatno zmanjšati uporabo koka. Če znaša uporaba koka za tono sivega železa pri nepravilni rudi 100, se zniža na 87, kakor hitro se ruda zdrobi. Za zdrobljenje rude imajo posebne naprave.

V rožah je zdravie

Rman, mezinec, škorecelj — achillea millefolium je prav pogosta rastlina, ki raste ob potih, suhih travnikih in pašnikih, po pustem svetu in ob mejah. Beli, včasih nekoliko žilasti cvetovi se odpro junija in vzdrže prav do pozne jeseni. V zdravilstvu rabimo liste in cvete. Liste nabiramo še preden rman vzcvete, cvetje pa čim se je odprlo. Rman vsebuje mnogo eteričnega olja, achilleina, kalijeve soli, smole in gumija.

Rmanov sok rabimo za spomladansko zdravljenje in sicer vzamemo na dan 1—2 veliki žlici svežega soka. Čaj iz rmanovega lista in cvetja zdravi bolezen čer in ledvic, pomaga pri oslabelosti mehurja, hemeroidih (zlati žili) in pri motnjah menstruacije (mesečne tišče). Za zdravljenje teh bolezni pijemo čaj iz 15 g posušenih listov in cvetja na ¼ l vode in sicer dvakrat na dan.

Pri zasliženosti pljuč, pri kašlju in katarju pijemo prej omenjeni čaj čim bolj vroč. Rmanov čaj krepa tudi srce in pomaga pri kroničnem želodčnem katarju. Proti nespečnosti in splošni oslabelosti po težki bolezni pijemo zvečer 1 skodelico rmanovega čaja (5 g na ¼ l vode). Če nastopi splošna oslabelost, putika, krvotok, tresljika, črevesni katar oslabelost prebavi in želodca, pijemo čaj po ¼ kozarca večkrat na dan (20 g lista na ¼ l vode). Rmanov čaj pa je znano zdravilo proti revmatizmu in prehladu.

Namesto čaja lahko vzamemo tudi rmanov izvleček — ekstrakt, ki ga pripravimo na sledeči način: dva kozarca na drobno zrezanega rmana namakamo v 4 kozarce dobrega špirta, ki smo mu prilili še 6 kozarcev vode. To mešanico pustimo 5 dni na toplem, nakar previdno odlijemo in precedimo. Tinkturo hranimo v dobro zaprti steklenici v temnem prostoru.

Rmanov izvleček se daje po 10—15 kapljic na sladkorju ali vodi pri krvotoku, hemeroidih, motnjah pri menstruaciji, zasliženosti ledvic in mehurja in pri krčih v želodcu in v črevih.

Rmanovo listje uživajo ponekod kot solato, ali ga na drobno zrežejo in z njim potresejo krompir ali z maslom namazan kruh.

Zunanje rabimo rmanov čaj za umivanje ran in tvorov. Tudi tu lahko vzamemo tinkturo, ki pa jo seveda močno razredčimo (1 žlička tinkture na kozarec vode).

Brin, brina — juniperus communis raste po goljavah in po iglastih gozdovih. Od brinja rabimo jagode, vršičke, les in korenine. Vsa rastlina vsebuje mnogo eteričnega olja, juniperina, voska, kadine itd. Kot ljudsko zdravilo je brin že dolgo poznan in zelo upoštevan.

Gladi pogankji in plodovi vsebujejo močan smolnat vonj in ženejo na vodo, pospešujejo potenje, čistijo kri in želodec. Čaj iz mladik in lesa ali jagod olajša težko močenje. Dalje se priporoča kot izborno zdravilo proti vodenici, revmatizmu, boleznim mehurja, protinu, zasliženosti prsi in kroničnemu kašlju. Tu pijemo čaj, napravljen iz žlice zdrobljenih jagod in ¼ litra vode.

Kneip priporoča pri zgoraj omenjenih boleznih posebno kuro za zdravljenje z brinjevinimi jagodami. Prvi dan vzamemo in dobro prežvečene pojemo 4 jagode, naslednji dan 5 itd. To ponavljamo tako dolgo, da pridemo do 15 jagod dnevno. Seveda tako veliko množino ne pojemo nenehno, ampak vdveh obrok. Nato zmanjšujemo dnevni obrok brinjevin jagod, vsak dan po eno manj, da pridemo zopet na 4 jagode dnevno. To kuro ponovimo 2 do 3 krat.

S to kuro pomagamo pri prej omenjenih boleznih, poleg tega pa očisti in prenovi kri. Tudi glavobol, migrena, bolečine v zadnjem delu glave, trdnost, pritisk na oči poenajajo. Čaj iz mladik pogankjov je tudi kri čistilen.

Posušene jagode žvečimo, če nam smrdi iz ust, ali pa nas tišči v želodcu zaradi pokvarjene hrane; dalje če nas pete zgaga ali napenjajo vetrovi. Brinjeve jagode, skuhanе na vinu, nam pomagajo izločiti iz mokril pesek in kamne, ker žene to zdravilo močno na vodo. Tudi gnile sluznate snovi preženo brinjeve jagode. Uživanje teh se še posebno priporoča ljudem, ki morajo mnogo sedeti.

Brinjeva tinktura je izborno sredstvo, če nas boli želodec, a njo se tudi obvarujemo prehlada.

(Nadaljevanje na 12. strani.)

To tinkturo lahko uživamo namesto jagod pri kurti z brinjevim jagodami. Dobri zdravili za želodec sta tudi brinjev cvet in sirup.

Brinjevo olje, ki ga jemljemo 3 krat na dan po 2-3 kapljici na sladkorju, učinkuje pri zlatenici, trebušni vodenici, boleznih ledvic in pri živčnih boleznih. Zunanje pa rabimo olje za masiranje ozeblin, pri ohromelosti in revmatizmu.

Brinjevo tinkturo napravimo iz 1 dela stolčenih jagod, ki jih namakamo 14 dni v 4 delih finega spirita. Po tem času precedimo, tinkturo pa shranimo v steklenico in dobro zamašimo.

Brinjev sirup. ¼ kg brinjevih jagod kuhamo v 1 litru vode, da se zmečkajo. Nato filtriramo tekočino in jo skuhamo s primerno količino sladkorja, da postane goste tekoča.

Brinjevih zdravil pa ne smejo uživati oni, ki imajo vnetje ledvic.

PRAVNI NASVETI

Dedna pravica očima po materi. G. R. S. Mati se je znova poročila in vprašate, kakšno dedno pravico po njej boste imeli otroci iz prvega zakona skupno z očetom. — Ako bi mati umrla brez oporoke, nastopi dedovanje po zakonu. Očim bo kot preživeči zakonski drug zakoniti dedič do četrtine zapuščine, ostale tri četrtine zapuščine pa boste dobili otroci po enakih delih. Očim bo imel po materi tudi pravico do tistih premičnin, ki so spadale k zakonskemu gospodinjstvu in so njemu potrebne. Če se je pa očim ob poroki z materjo z notarsko pogodbo odpovedal dedovanju, potem seveda po materi ničesar ne podedujete. — Z oporočko lahko mati razpolaga z vso zapuščino po svoji volji, le svojim otrokom mora zapustiti vsaj dolžne deleže.

Polnoletnost. F. G. B. Kdaj sme hčerka brez očetovega dovoljenja zapustiti domačo hišo in iti služiti? — Tedaj, ko postane polnoletna. Polnoletna pa postane, ko dovrši 21. leto življenja.

Sporna parcela. R. K. M. Vaš posestni prednik je imel obširno posestvo, h kateremu je spadala tudi ca. 500 m² velika parcela. Ko se je l. 1913. vršila uradna meritve zemljišč v občini, je glede te parcele vaš prednik zemljemercu izjavil, da ne ve prav, ali je ta parcela njegova ali od mešaja — občinska. Od tistega časa si je občina kratkotalo prilaščila to parcelo. V teku let pa ste po vojni po zemljiški knjigi ugotovili, da je spadala ta parcela k posestvu vašega prednika. Vprašate, kako bi pridobili to parcelo spet nazaj k posestvu. — Če imate res zemljiškoknjžne podatke za to, da spada parcela k vašemu posestvu, potem zahtevajte od občine, da vam glede te parcele da odpisno dovoljenje. Tozadevno tožbo pa bi izgubili, če bo občina mogla dokazati, da to parcelo že skozi 30 let uživa in si je s tem uživanjem priposvetovala lastnino.

Brezvesten oče. R. J. K. Mlad lahkomisljen vdovec je dal svojo triletno hčerko v oskrbo delavski družini in obljubil plačevati mesečno 250 din. Do začetka vojne je v redu plačeval, potem pa je izgubil prejšnji zaslužek in le neredno plačuje, v zadnjem času pa sploh nič, dasi ima precej priloženostnega zaslužka. — Svetujemo vam, da žena, ki je vzela otroka v oskrbo, takoj z ubožnim pričevalom toži brezkrbnega očeta na plačilo že zapadle preživnine. Ko bo sodba pravomočna, pa naj takoj predlaga ruhez očetovega zaslužka za dolžno preživnino. Del očetovega zaslužka bo sodišče gotovo zarubilo za otrokovo preživnino. Če bi pa oče skrival svoje zaslužke, bo morala upnica pač oprezovali, kdaj bo imel mož pri sebi kaj denarja. Ob takih prilikah bo lahko s pomočjo izvršilnega organa pri njem dala opraviti tudi žepni ruhez, ki bo gotovo uspešen.

Plot na meji. K. U. Z. Ob meji je stal 1 m visok sosedov plot, ki ga pa je sosed za 2 metra dvignil. Tako visok plot vam jemlje svetlobo v stanovanju in na vrtu. Vprašate, ali je mogoče zahtevati odstranitev plota? — Odstranitev oziroma znižanje plota lahko zahtevate, ne more se pa vedeti, če boste v morebitni pravdi uspešni. Ako se bo sodišče po izvršenih dokazih prepričalo, da je zaradi plota svetloba v vašem stanovanju in na vrtu toliko manjša, da vas bi etveno ovirala pri uporabi istega, utegne razodeti v vaš prid. Izid take pravde se nikakor ne dá naprej povedati.

ZA FANTE OD FARE

IZ DNEVNICA ŠPORTNIKA TOMAŽA

Ah, ti študentje športa, koliko je bilo med njimi posebnicev!

Willibald, visoko raščen plavalec, doma nekje na Pomorjanskem, je bil ure in ure v vodi, za tem pa je jedel za tri in tudi požiral knjige, da bi zadostovalo za tri. Bil je več kot športnik: naravoslovec, filozof in po vrhu še posebnicev. Dolge dneve je ostajal sam na izletih v gozdovih in spal kar v svoji spalni vreči. Kadar pa je sedel h knjigam, ni poznal ne tovarišev ne dolžnosti, bral je od jutra do pozne noči, dan za dnem.

Kristijan, fant orjaške postave, ni bil kaj odprte glave, čeprav je bil ure in ure v vodi, za tem pa je jedel za tri in tudi požiral knjige, da bi zadostovalo za tri. Bil je več kot športnik: naravoslovec, filozof in po vrhu še posebnicev. Dolge dneve je ostajal sam na izletih v gozdovih in spal kar v svoji spalni vreči. Kadar pa je sedel h knjigam, ni poznal ne tovarišev ne dolžnosti, bral je od jutra do pozne noči, dan za dnem.

Ericha so zanimalo samo knjige o novem načinu življenja. Tovariši so ga krstili za »reformatorja«. Sovražil je obleko, kavarne, plešišča, zaničeval je pive, kadilce in celo mesojedce. Najraje je hodil bos, nikoli pa ni imel klobuka na glavi in tudi ne kravate pod vratom. V meščanskem oblačilu je videl masko, s katero se šemijo bogati ljudje. Oboževal je sonce in naravo in našel med stoterimi tovariši samo dva somišlenika.

Kako drugačen je bil Albanec Gafo! Bil je prikupen in nadarjen, po srcu dober, na oko lep, če je sploh mogoče govoriti o moški lepoti. Dekleta so ga hudo rada videla. Gafo ni maral za knjige, rad pa je smuknil v mesto, kadar koli je mogel. Ko je prišel prvič v Berlin, se je nastanil v najboljšem hotelu, živel je kot grof, dokler je bilo kaj denarja, potem pa je prišel ves obubošan in zgrevan v dijaški dom. Kadar koli je prejel denar, je izginil v vrtincu mesta, čeprav je vedel, da bo po tem dolge tedne brez počenega groša.

Najbolj všeč je bil Tomažu Herman. To je bil človek humorja, dober muzik, še boljši pripovednik, v športu pa se je odlikoval po tem, da ni bilo vozila, ki ga ne bi znal voziti. Herman je hodil celo v pilotski tečaj, kar je bilo v tistih časih res nekaj posebnega! S Tomažem sta bila prijatelja že od prvega dne in sta tudi skupaj stanovala.

»Tomaž, si bral oglasno desko? Kam se boš vpisal — med pive ali med stradalece?«

»Stradanje je nekaj, kar poznam že z mladih nog. Odločil sem se za poizkuse s pivom. In ti?«

»Človek božji, kako moreš sploh vprašati! Naj stradajo reformatorji, pivo mi je ljubše,« se je odrezal Herman.

Na podlagi zanesljivih poizkusov bi rada neka tovarna piva dokazala, da je zmerno uživanje piva tudi za športnike koristno. Poizkus naj bi se izvršil na visoki šoli za telesno vzgojo. Tovarna je obljubila redno pošiljati pivo, študentje pa so se morali zavezati, da ga bodo pili in redno preizkušali svojo telesno zmogljivost. Ali bodo napredovali ali nazadovali?

Zraven mikavnega razglašja pa je bil še drugi: reformatorji človeške prehrane in zagovorniki zdravilnega posta so vabili k nekakšni tekmi v stradanju. »Naj strada kdor hoče,« si je mislil Tomaž in se vpisal med pive.

Tiste dni so pripeljali v dijaški dom vsak večer nekaj zabojev dobrega piva. Študentje so

pridno segali po steklenicah. Po trikrat tedensko so potem teknovali — vsak si je moral izbrati po dve do tri športne panoge in sproti zapisovati mere v tekih, skokih in plavanju. Nekaj tednov je poslovala organizacija pivskih poizkusov v redu, pozneje pa so si tisti, ki so imeli »dobre zvezce«, oskrbeli tudi večje zaloge steklenic. Veselo je bilo tiste večere med študenti, fantovska pesem se je razlegala proti stadionu in Grunewaldu.

Nekemu strogemu profesorju pa je prišlo na uho, da so dobile pivske preizkušnje »neznane« obliko. Lepega dne ni bilo več vznika in veselih večerov je bilo konec. »Čisto prav,« so dejali fantje, zakaj o poizkusu so si bili na jasnem. Soglasna sodba je bila, da je pivo prijetna pijača, da pa slabi športne uspehe. Tomaž je zapisal v svoj dnevnik takole oceno: »Pivo je še vedno tako prijetno in mrzlo, kakor takrat v Laškem, ko sem ga po birmi prvič okusil. Poizkusi pa so pokazali, da sem bil v teku na 100 m za dve desetinki sekunde počasnejši, v višino sem skakal 4 cm manj, kroglo pa sem suval 7 cm bolj daleč. Če ga piješ, se začneš rediti, rejenost pa je dobra samo za tiste, ki jim je vseeno, ali so hitrejši ali počasnejši.«

Potem, ko je bilo konec poizkusov s pivom, je govoril profesor higijene takole: »Glede alkohola, nikotina, črne kave in drugih strupov moderne družbe morate, gospodje, upoštevati načelo: malo škoduje malo, velike količine pa so za športnika uničujoče. Kdor more, naj bo abstinent!«

Tomaž in Herman sta si spet naročila mleko, ki je bila v dijaškem domu za stadionom slej ko prej najbolj čislana pijača.

K stradalni tekmi so se vpisali samo trije. Dva sta bila zagrizena vegetarijanc, tretji pa so je hranil samo s svežim in suhim sadjem. Posebno krepki niso bili, pač pa precej vztrajni v tekih na dolge proge in v plavanju.

Stradalec so se zaprl v sobo poleg dušeslovnega instituta in začeli s poizkusom: koliko dni bodo zdržali brez hrane, kako bo pešala telesna zmogljivost, kdaj bo odpovedala volja? Vse, kar so smeli uživati, je bil čaj brez sladkorja.

1 Svetovno znani zgodovinski roman Knez Marko vam je na razpolago po vseh knjigarnah in trafikah. Vsaka knjiga le 5 lir.

Problem prehrane ni za športnike nič manj zanimiv kot je n. pr. vprašanje kuriva za stroje. Zato tudi ni čudno, da je prišlo do takih in podobnih poizkusov.

»Moram te ljudi obiskati,« je dejal Tomaž, ko je odločil neko švicarsko knjigo z revolucionarnimi nazori o človeški prehrani. Ko je potkal na vrata, so bili že 12. dan brez jedi. »Bog da, fantje! Prišel sem, da bi vas videl in vam čestital!« Upadlih obrazov, bledih lic in usahljenih mišic so ležali na svojih posteljah. Varčevali so z vsako kretnjo, pa tudi govorili so le še s težavo. »Tudi prebravila potrebujejo daljših počitnic,« je dejal Erich, fant v kotu pa je dodal: »Mogoče bomo pozneje bolj zdravi, gotovo pa vztrajnejši.« — »Mogoče,« je ponovil Tomaž zaradi lepšega, v srcu pa je bil zadovoljen, da se ni priglasil k tej čudni tovarišiji.

Kratek obisk je zadostoval, da se je prepričal, da so bili precej pri koncu svojih moči. Kitara je visela nedotaknjena na steni, na mizi pa je ležalo nekaj zaprašenih knjig. Znamenje, da tudi čitanja niso bili več zmogni. Le kako dolgo bodo vztrajali?

Erich je odnehal naslednji dan in priznal, da je čutil motnje v glavi. Drugi je zdržal 15 dni, v stradanju utrjeni Rolf pa je odnehal šele po treh tednih. Po stradalni tekmi so si kaj kmalu opomogli in so se tudi nepričakovano hitro zredili. Posebnih športnih uspehov pa niso nikoli dosegli.

V spomin na njihovo stradalno tekmo so jim prinesli na mizo ob priliki neke pojedine tri krožnike, polne nenavadne hrane: tri krožniko senna, za približek pa nekaj orehov in lešnikov. Seno za šalo, lešnike in orehe pa zares, zakaj reformatorji so še vedno zametavali meso in se hranili samo z rastlinsko hrano.

Mali oglasnik

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Smrekovo čreslo

Ilepo, zdravo suho in ležčice kupi vsako košičino usnjarina Lavrič J., št. Vid pri Služni, Ljubljana.

OGLAŠUJ

v Domoljubovem malem oglasniku!

»Domoljub« stane 24 lir za celo leto, za inozemstvo 30 lir. — Dopise in spise sprejema uredništvo »Domoljuba«, naročnino, inserate in reklamacije pa uprava »Domoljuba«. — Oglasi se računajo po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave: št. 40-04. — Izdajatelj: dr. Gregorij Pečjak. — Urednik: Jože Košiček. — Za ljudsko tiskarno: Jože Kramarič.